

УДК 378.147

Несторук Н. А., Гончаренко Д. О. (Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ ДДПУ,
м. Бахмут, Україна)

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У презентованій роботі під час дослідження проблем у професійній підготовці вчителів іноземної мови виявили ряд істотних недоліків. Авторами було досліджено проблеми розвитку педагогічних компетенцій майбутніх вчителів іноземної мови. З'ясовано, що здобувачам освіти важливо придбати такі здібності, як постійне розширення кругозору, використання теоретичних знань на практиці, ділитися накопиченим досвідом в наукових роботах і моделювати процес навчання тощо.

The presented work in the study of problems in the professional training of foreign language teachers revealed a number of significant shortcomings. The authors investigated the problems of developing pedagogical competences of future foreign language teachers. It was found out that it is important for education students to acquire such competences as constant widening of outlook, using theoretical knowledge in practice, sharing accumulated experience in scientific works and modelling the learning process.

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ.

Під час дослідження проблем у професійній підготовці вчителів іноземної мови в даний час виявили ряд істотних недоліків. Серед них домінує відчуженість сучасної іншомовної освіти від реальної практики, несоорієнтованість на виникнення нових запитів освітніх установ усіх типів, суб'єктів ринку освітніх послуг. Негативним моментом, на наш погляд, є і те, що традиційна система підготовки у вищій школі орієнтована на підготовку фахівців-предметників в якості трансляторів основ наукових знань і передбачає утилітарне використання деяких знань без їх самостійного осмислення, що в подальшому викликає труднощі в процесі соціально-професійної адаптації.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ.

Внесок у вивчення проблеми професійної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови присвячували роботи такі вітчизняні науковці й дослідники, як: Борисова Н., Мозгова І., Пуховська Л., Дем'яненко Н. та ін. Висвітлення цієї проблеми також було у працях іноземних вчених: Біблер В., Гадамер Х., Абдулліна О., Тхагапсоев Х. та інші. Але, як показав аналіз літературних джерел, цю тематику було розглянуто не в повному обсязі.

Метою роботи є дослідження проблеми розвитку педагогічних компетенцій майбутніх вчителів іноземної мови.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ.

Сучасна українська освіта потребує вчителя, який готовий працювати в нових умовах, здатний адаптуватися до новацій і швидко реагувати на динамічні процеси соціально-економічного розвитку суспільства. Тому для якісної підготовки фахівців педагогічного напрямку необхідно модернізувати саму систему педагогічної освіти.

Удосконалення якості навчання безпосередньо залежить від рівня підготовки педагогів. Основною вимогою є професійна культура людини – це те, що людина знає і те, як вона вміє що-небудь робити в рамках своєї професії, враховуючи вимоги часу і новітні досягнення науки [2]. Професійна культура вчителя іноземної мови полягає у взаємодії з

представниками іншомовної культури, в умінні здійснювати педагогічні завдання. Для цього вчителю необхідно: виявити спільне та відмінне в світогляді і світорозуміння учнів і своєму власному; враховувати можливі труднощі при знайомстві з культурою іншої країни, вибирати оптимальні шляхи і засоби комунікації; не вважати себе істиною в останній інстанції, а бути готовим слухати і чути свого співрозмовника і партнерів; не тиснути своїм авторитетом, але і не втрачати власної гідності, зберігаючи принципи.

Для вдосконалення методичної підготовки вчителя іноземної мови існують підходи, які визначають зміст, види роботи, напрями підготовки студентів. На даний момент виділяється шість основних підходів, які можуть поліпшити якість підготовки: професійно-діяльнісний, інтегративний, інтегративно-рефлексивний, особистісно-орієнтований, контекстний компетентнісний підходи [3, с. 565-589]. Перший професійно-діяльнісний підхід має на увазі наступний вид педагогічної діяльності здобувачів освіти:

1. загальнопедагогічні (виховна та просвітницька діяльності);
2. за спеціальністю (практичне навчання іноземної мови, виховання та освіта засобами навчального предмета);
3. науково-методична діяльність (вивчення, узагальнення, осмислення свого педагогічного досвіду);
4. навчально-методична діяльність (оптимальна організація навчально-виховного процесу в заданих умовах, оснащення його засобами навчання);
5. самоосвіта і самовиховання.

Інтегративно-рефлексивний підхід об'єднує знання і практику на основі аналізу досвіду практичних і розумових дій. В даному випадку потрібно робити упор на рефлексію. Сутність інтегративного підходу полягає в об'єднанні різних дисциплін, при цьому забезпечуючи єдність методичних підходів. Ідея особистісно-орієнтованого підходу полягає в індивідуальному розгляді кожного учня, виявленні його унікальності, здібностей і особистих властивостей. Цей підхід спрямований на формування особистісного потенціалу майбутнього вчителя, його професійну самореалізацію і таких якостей, як креативність та ініціативність. Наступний контекстний підхід пов'язує теорію і практику, знання і професійну діяльність. Знання, вміння, навички виступають тут як засоби вирішення професійних завдань. Моделювання методів, засобів і форм навчання – це головна характеристика контекстного підходу. Останній, найактуальніший, компетентнісний підхід має на меті – формування ключових компетенцій вчителя іноземної мови. Такою є іншомовна комунікативна компетенція, що складається з ряду інших компетенцій: лінгвістична, соціолінгвістична, соціокультурна, стратегічна, дискурсивна, соціальна компетенція.

У сучасному світі роль іноземної мови досить велика. Глобалізація, міжкультурна комунікація і спілкування народів – все це вимагає знань іноземних мов. Тому у вчителів, переважно англійської мови, з'явилася додаткова відповідальність перед учнями в освітньому процесі. Іноземна мова як навчальна дисципліна має деякі особливості, що пояснює унікальність і в той же час складність цього навчального предмета [1, с. 140-160]: іноземна мова є одночасно і метою, і засобом навчання; іноземна мова є міжпредметною дисципліною; багаторівневість мови-сукупність однорідних одиниць мови і відносин між ними.

Однією з проблем є недостатність засвоєння навчального матеріалу. І причина тому – слабка мотивація учнів. Це пояснюється використанням застарілих технологій і розробок. Іноземна мова як ніякий інший навчальний предмет вимагає креативності і творчості для досягнення максимальної ефективності освітнього процесу. Тому особливо важливо підбирати свіжий і актуальний, а найголовніше автентичний матеріал відповідно до індивідуального рівня знань учнів.

Психолого-педагогічна готовність – ще одна важлива складова в особистості вчителя. Цій стороні приділяють мало уваги, ставлячи в пріоритет профільні предмети. Професійна підготовка майбутніх педагогів пов'язана з формуванням інтересу до обраної професійної діяльності, тобто емоційно виражену пізнавальну спрямованість особистості. Слабкий інтерес до своєї професії може бути пояснений низькою організацією праці студентів, їх малою продуктивністю в зв'язку з відсутністю мотивації. Отже, інтерес до своєї професії – це важливий чинник успішного формування конкурентоспроможності майбутніх педагогів.

Наступний психологічний фактор, а разом з тим і утруднення, – самооцінка. Самооцінка – це уявлення особистості про себе, свою важливість, свої якості, яка складається під впливом громадської думки і власних досягнень [4, с. 45]. Вона буває заниженою або завищеною, але в обох випадках надає незручності. Занижена самооцінка змушує відчувати себе невпевнено і не дозволяє вчителю заручитися авторитетом у своїх учнів. Завищена самооцінка призводить до переоцінки своїх можливостей, появи амбіцій, що може привести педагога до розчарування і навіть депресій в невдачах. Тому золота середина – це адекватна самооцінка.

Успіху в роботі супроводжує наявність у вчителя високого рівня професійної рефлексії. Рефлексія – це самооцінка та самопізнання людиною своєї діяльності: моторної (рухової), розумової (інтелектуальної), сенсорної і ін. [5, с. 69]. Рефлексія в навчанні – розумоводіяльний процес усвідомлення суб'єктом освіти (в нашому випадку – студентом) своєї діяльності, тобто здатність до об'єктивного самооцінювання своєї особистої діяльності та її результатів [5, с. 68]. Мета рефлексії – пригадати, уявити та усвідомити основні компоненти своєї діяльності: її смисл, способи, проблеми, шляхи. Рефлексія допомагає усвідомити майбутньому педагогу рівень свого професійного становлення.

ВИСНОВКИ.

Таким чином, проблема підготовки сучасного вчителя – одна з найважливіших соціально-педагогічних проблем. Можна зробити висновок, що готовність студента до професійної діяльності буде забезпечена за умови, що метою педагогічної освіти буде розвиток культурного та компетентнісного професіонала, а також моделювання освітнього процесу для творчої свободи викладацької діяльності. Освіта протягом життя – найголовніший фактор майбутнього вчителя не тільки іноземної мови, але і всіх вчителів в цілому. Педагог не повинен обмежуватися отриманими у вищому навчальному закладі знаннями, вміннями і навичками. Важливо придбати такі здібності, як постійне розширення кругозору, використання теоретичних знань на практиці, ділитися накопиченим досвідом в наукових роботах і моделювати процес навчання. Майбутній учитель повинен отримати такі знання, які допоможуть йому в педагогічній діяльності, у

визначенні чітких цілей виховання і навчання, а також в правильній організації навчального процесу. Педагог успішно вчить тоді, коли сам вчиться.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

1. Дубасенюк О. А. *Технології професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів: навчальний посібник*. Житомир: Житомир. держ. пед.ун-тет, 2001. 384с.
2. *Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання*. URL : <https://www.google.com/search?client=opera&q=Загальноєвропейські+Рекомендації+з+мовної+освіти%3A+вивчення%2C+викладання%2C+оцінювання+%2F+Науковий+редактор+видання+доктор+пед.+наук%2C+п роф.+С.Ю.+Ніколаєва.+К.%3A+Ленвім%2C+2003.+С.+105-130&sourceid=opera&ie=UTF-8&oe=UTF-8> (дата звернення: 05.11.2021).
3. Пуховська Л. П. *Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: монографія*. Київ: Видавництво «Віпол», 2000. 63бс.
4. Вітвицька С. С. *Основи педагогіки вищої школи: методичний посібник для студентів магістратури*. Житомир: Житомир. пед. ун-т, 2003. 232с.
5. Шматков Є. В., Коваленко Д. В. *Інноваційні технології навчання: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів інженерно-педагогічних спеціальностей*. Харків: ВПП «Контраст», 2008. 172 с.